

Mannréttinda- og lýðræðisráð

Tjarnargötu 11
101 REYKJAVÍK

Tillaga um heildstætt átak gegn fordómum og hatursorðræðu

Á sameiginlegum fundi borgarstjórnar þann 30. apríl 2019 var svohljóðandi tillögu fjölmenningsráðs vísað til meðferðar mannréttinda- og lýðræðisráðs:

Lagt er til að Reykjavíkurborg fari í heildstætt átak gegn fordómum og hatursorðræðu í garð innflytjenda í þeim tilgangi að stuðla að þróun samfélags þar sem allir samfélagsþegnar fái að lifa með reisn, í sátt og samlyndi. Átakið gæti snúið fyrst að vinnustöðum Reykjavíkurborgar og svo að samfélaginu í heild sinni með það að markmiði að auka vitund um fjölbreytni samfélagsins, hvetja til jákvæðara orðfæris og raungera hin auknu gæði og tækifæri sem fjölbreytileiki felur í sér. Ekki síst er mikilvægt að efla faglega þekkingu starfsfólks Reykjavíkurborgar á menningarnæmi og -færni.

Það tilkynnist hér með.

Greinargerð fylgir tillögunni.

Borgarfulltrúi Flokks fólksins leggur fram svohljóðandi bókun:

Þetta er málefni sem má aldrei gleyma að tala um. Spurning er um útfærslu sem getur verið með margskonar hætti og þarf að koma inn á sem flest svið samfélagsins. Langflestir eru sammála um að vilja eyða allri hatursorðræðu og fordómum úr samfélaginu. Vissulega hefur árangur náðst en betur má ef duga skal. Hvert tilfelli er einu of mikið. Hatursorðræða og fordómar birtast nú hvað helst með rafrænum leiðum á síðum stundum undir fölskum prófílum. Einhverjir taka þátt og dreifa og þannig berst hatur og fordómar hratt út. Það sem gerir rafræna hatursorðræðu erfiðari er að ekki sé vitað hver stendur á bak við hana. Borgarfulltrúi Flokks fólksins hefur áhyggjur af börnunum þegar kemur að hatursorðræðu á netinu. Fullorðnir, foreldrnir ekki síst þeirra fyrirmyndir. Orðum fylgir ábyrgð. Við þurfum öll að hjálpast að til að stuðla að jafnrétti, virðingu, mannréttindum og fjölbreytileika. Eitt af meginmarkmiðum ætti því að vera að stuðla að vitundarvakningu um hatursáróður og hatursorðræðu á netinu með það að leiðarljósi að vernda börnin og vara þau við. Við þurfum að kenna þeim mikilvægi miðlalæsis og styðja þau í að verja mannréttindi og auka vitund gegn hatursáróðri á netinu.

Helga Björk Laxdal

e.u.

Hjálagt:

Tillaga um heildstætt átak gegn fordómum og hatursorðræðu

Tillaga um heildstætt átak gegn fordómum og hatursorðræðu

Lagt er til að Reykjavíkurborg fari í heildstætt átak gegn fordómum og hatursorðræðu í garð innflytjenda í þeim tilgangi að stuðla að þróun samfélags þar sem allir samfélagsþegnar fái að lifa með reisn, í sátt og samlyndi. Átakið gæti snúið fyrst að vinnustöðum Reykjavíkurborgar og svo að samfélaginu í heild sinni með það að markmiði að auka vitund um fjölbreytni samfélagsins, hvetja til jákvæðara orðfæris og raungera hin auknu gæði og tækifæri sem fjölbreytileiki felur í sér. Ekki síst er mikilvægt að efla faglega þekkingu starfsfólks Reykjavíkurborgar á menningarnæmi og -færni.

Greinargerð

Í Reykjavík búa 18.470 innflytjendur og tæplega 14% mannfjölda í Reykjavík eru af erlendum uppruna. Hjá verkefninu Intercultural Cities hjá Evrópuráðinu er hægt að finna skilgreiningu á fjölmenningsborg: „Borg sem hýsir fólk af ólíku þjóðerni, uppruna með ólíku tungumáli og/eða trú/átrúnaði. Pólitískir leiðtogar og flestir íbúar huga að fjölbreytni með jákvæðni að leiðarljósi og sjá fjölbreytt mannlíf sem mannauð. Borgin er virk í að sporna gegn fordómum og aðlagar stjórnarhætti sína, stofnanir og þjónustu að fjölbreyttum þörfum borgarbúa. Borgin gerir áætlanir og býr yfir verkfærum til að vinna með fjölbreytni og bregðast við menningarlegum átökum. Svo hvetur borgin til aukinna og gagnkvæmra samskipta milli fjölbreytta hópa í almannarými“. [1]

Mikilvægt er að fordómar, einelti, mismunur og áreitni gegn innflytjendum á vinnustöðum Reykjavíkurborgar verði ekki liðið og stjórnendur þurfa að bregðast við á grundvelli mannréttindastefnu Reykjavíkurborgar, laga um jafna meðferð á vinnumarkaði, laga um jafna meðferð óháð kynþætti og þjóðernisuppruna og stefnu Reykjavíkurborgar gegn einelti, áreitni og ofbeldi á vinnustöðum, þegar þeir verða varir við slíka hegðun innan vinnustaðarins. Lagt er til að farið verði í sérstakt fræðslu- og eftirlitsáttak þar sem stjórnendur Reykjavíkurborgar verði upplýstir um skyldur þeirra samkvæmt ofantöldum stefnum og lögum. Framkvæmd tillagnanna felst í því að veita fræðslu og forvarnir á vinnustöðum Reykjavíkurborgar með sérstakri fræðslu til þeirra sem vinna með börnum í skóla-, íþrótt- og æskulýðsstarfi sem og foreldrum þeirra. Fræðslu um birtingarmyndir fordóma, eineltismál tengd því og viðbrögð við því verði komið á og viðhaldið reglulega, sérstaklega meðal þeirra sem vinna með börn og ungmenni. Einnig má beina sjónum á starfsstöðvar sem vinna í framlínunni við að veita þjónustu við íbúa af erlendum uppruna. Í MA-rannsóknarverkefni Nadíu Borisdóttur frá 2016 um starf félagsráðgjafa í barnavernd með fjölskyldum af erlendum uppruna kom t.d. fram að þörf sé á meiri fræðslu í þessum efnum og af frásögnum félagsráðgjafa að dæma þá er þörfin afar brýn. Ljóst er að félagsráðgjafar leggja áherslu á fræðslu fagaðila í vinnu með fólki af erlendum uppruna. [2] Hér þyrfti mannréttindaskrifstofa að búa til kynningarefni sem stuðlar að vitundarvakningu um fordóma, einelti og hatursorðræðu, auka þekkingu á málefnum innflytjenda og stuðla að jákvæðri orðræðu í garð innflytjenda á vinnustöðum og í samfélaginu sem heild.

Guðrún Pétursdóttir (2013) leitaði svara við spurningunni að hversu miklu leyti fólk af erlendum uppruna upplifir dulda fordóma og mismunur á Íslandi, hvar slík upplifun á sér helst stað og hvaða áhrif hún hefur á þá sem fyrir henni verða. Niðurstöður benda til þess að meirihluti fólks af erlendum uppruna upplifi reglulega virðingarleysi og mismunur sem vekur með þeim neikvæðar eða afar neikvæðar tilfinningar. Fram kom að 63% þátttakenda af erlendum uppruna hafa upplifað einhverja birtingarmynda fordóma fimm sinnum eða oftar en sambærilegt hlutfall var 6% meðal Íslendinga. 36% fólks af erlendum uppruna hefur upplifað

fordómafulla framkomu gagnvart sér 10 sinnum eða oftar, en engir Íslendingar. 15% fólks af erlendum uppruna hafa upplifað fordóma oftar en 20 sinnum á 14 daga tímabili. Einnig kom fram að lítil munur var milli þjóðernishópa þegar skoðað var hversu margir upplifðu neikvætt viðmót einu sinni eða oftar á tveggja vikna tímabili. [3]

Frásagnir kvenna af erlendum uppruna í tengslum við #MeToo byltinguna einkenndust af fordómum, mismunum, markvissu niðurbroti, vanrækslu, útilokun og misnotkun. Margar konur af erlendum uppruna upplifðu það að hafa verið yfirgefnar og einangraðar af hálfu samfélagsins. Það að konur skyldu stíga hér í sameiningu fram opnaði augun samfélagsins sem hafði lengi annað hvort ekki vitað af eða horft fram hjá þeim fjölmörgu brotum gegn konum af erlendum uppruna. Margar þessara kvenna upplifðu sig ekki öruggar og mörgum fannst þær ekki eiga sama rétt til verndar eða jafnrar stöðu í íslensku samfélagi. Enn heyrir varla opinber umræða um stöðu alviðkvæmasta fólksins af erlendum uppruna sem er hinsegin og fatlað og mikilvægt að fylgjast með því hvort það verður fyrir fordómum, einelti, mismunum eða áreitni. Slík átak eins og hér er lagt til væri tækifæri til að koma betur til móts við fólk af erlendum uppruna almennt og sér í lagi konur, hinsegin eða fatlað fólk og stuðla að virkni og félagslegri þátttöku þeirra í samfélaginu.

Mikilvægt er að horfast í augu við hvernig sífelldar niðrandi umræður um útlendinga, flóttafólk og aðra minnihlutahópa á grundvelli uppruna, trúar, kynhneigðar eða réttarstöðu hafa þróast í vesturlöndum á undanförunum árum, eigi síður hérlendis. Einungis þarf að lesa ummæli og umræður sem birtast undir fréttum um ofantalda hópa á vefmiðlum hér á landi til að skilja að slíkar umræður ala á andúð og fordómum sem við viljum helst losa okkur við. Slík ummæli sem beinast að minnihlutahópum gagnast einungis þeim sem vilja halda jaðarsettum hópum neðst í samfélaginu og jafnvel til að réttlæta útskúfun, ofbeldi og fordóma.

Það er mikilvægt að hafa í huga varðandi þróun samfélagsins að nemendur af erlendum uppruna eru tvöfalt líklegri til að verða fyrir einelti í grunnskólum en nemendur af íslenskum uppruna. Þetta er meðal niðurstaðna í BA-rannsókn Bylgju Sigmarsdóttur frá árinu 2016. [4] Ekkert þrífst jafnvel í skugga haturstjáningar og einelti. Nýlega var birt frétt af alvarlegu atviki í Grafavogi þar sem hópur af íslenskum unglingspiltum plötuðu dreng af erlendum uppruna til að hitta þá hjá verslunarkjarna þar sem þeir biðu eftir honum til þess að ráðast á hann. Í fréttinni var sagt að drengur af erlendum uppruna hafi verið „kallaður skítugur útlendingur“ og að þeir hafi skipað honum að sleikja skóna sína. Þegar hann neitaði var ráðist á hann og fékk hann högg í andlitið. [5]

Tillagan sem hér er lögð fram er þess vegna tækifæri fyrir Reykjavíkurborg til að vera leiðandi í samfélagslegri þróun sem einkennist af umburðarlyndi, samkennd og því að vera alvöru fjölmenningsborg eins og er skilgreint hjá Intercultural Cities.

[1] Intercultural Cities Reykjavik: Results of the Intercultural Cities Index (2014) <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802ff6de>

[2] Nadia Borisdóttir (2016) Starf félagsráðgjafa í barnavernd með fjölskyldum af erlendum uppruna. <https://skemman.is/handle/1946/26389>

[3] Guðrún Pétursdóttir (2013) Birtingarmyndir dulinna fordóma og mismunum í garð innflytjenda á Íslandi. Íslenska þjóðfélagið, Vol 4 (2013)

[4] Bylgja Sigmarsdóttir (2016) Einelti Afleiðingar, úrræði og staða barna með erlendan bakgrunn. https://skemman.is/bitstream/1946/24393/1/Einelti_lokaritger%C3%B0.pdf

[5] Ingunn Lára Kristjánsdóttir (2019) Fréttablaðið <https://www.frettabladid.is/frettir/hopur-af-unglingum-redst-a-erlendan-dreng-i-grafarvogi/>